

rate, quamplurimæ arbores è radicibus evel-
lerentur, & militum permultorum tentoria
per aërem, admirantibus omnibus, duce-
rentur.

Apud campos Montoroni novum pugnae
genus inventum est; fortissimi enim milites,
qui armis circumfusi praestare ceteris solebant,
nunc inermes longis jaculis lato ferro utuntur,
quas lanceas cerealeas vocant; quibus aut in-
ermem hostem, aut levioribus armis indutum
Maurorum, Hispanorumque more feriant; quo
in novo decertandi genere permulti, & clari
quidem viri decubuerunt.

LIBER QUINTUS EXPLICIT.

SEXTUS INCIPIT.

Cum ab utriusque illustrissimi Impe-
ratoris Exercitu armis adhuc in-
victis saepe certaretur, crevissetque
plurimum etiam apud hostes Scipio-
nis auctoritas; Nicolaus Quintus Pontifex
Maximus pro officio suae Beatitudinis, paci,
ac tranquillitati Italiae consulere instituit,
cum propter sui nominis immortalitatem,
quam ex pace consequi videbatur, tum &
in primis propter Barbarorum victoriam,
superata, ac direpta Constantinopoli, quae
Urbs erat non modò Graeciae totius caput, sed
Orientis decus, & ornamentum. Verebatur
quin etiam, ne Rex ille Teucrorum savissimus
Exercitum, quem habet ingentissimum, in
Italiam trajiceret, & Urbem Romam rerum
olim Dominam, firmamque Apostolicae Sedis
stationem occuparet; quibus rebus duos Patres
amplissimos, & Dominos Cardinales ex Colle-
gii consilio legavit; alterum ad divum Alfonso-
rum Regem, & ad Florentinos, quibuscum-
bellum in Tuscia gerebat; Alterum ad Sereni-
tatem tuam, Illustrissime Princeps, & ad In-
clytum Imperatorem Franciscum Sfortiam,
Mediolanensium Ducem, qui cum illustrissimo
Venetorum Dominio de imperio certabat. Huic
erat sociale bellum cum Florentinis; Tibi au-
tem, Senatuique Venetorum sapientissimo cum
Rege . . . . .

Sedente Senatu, Legationem exposuit, ac de
pacis conditione responsum accepit; illico
ad Annibalem Mediolanensium Ducem, qui
Gaidi commorabatur, profectus est; hic pro
veritate Pontificis Maximi de pace Italiae, de
honore religionis, denique de salute Christiano-
rum locutus, ad pacis conventionem pervē-
nit, cui omnes Italiae Principes, & Respubli-
cae assentiebantur; sed de modo, & conditio-
ne pacis contendeabant; eademque divi Alfonso
Regis, & Florentinorum erat sententia; Am-
plissimus ill . . . . . cum esset apud
Annibalem una tantum nocte ac magnificentis-
sime receptus; literas prius quam ab illo di-
scederet duodecimo Kal. Septembris ad Scipio-
nem scripsit, quibus significabat, praedam pridie
factam debere jure restitui, propterea
quod tecum, Serenissime Princeps, convenisse
confirmabat inter utrumque exercitum eo praesente
inducias fore; Scipio autem, cui militaris
rei scientia erat percognita, qui praedam
eo die ingentem fecerat, ducentorum scilicet
equorum, ac bovm jugatorum cum plaustris
centum & sexaginta, versis prius in fugam

A Cum Scipio hostem deducere ad commu-
nem pugnam nequiret, sextodecimo Kal. Sep-
tembris, cum sola tyronum acie, cui Bous
adolescens praerant, paucisque peditibus,
& sagittariis praesidia castrorum Annibalis in-
vasit. Quae ad obices usque infecutus est; quod
factum Annibal simulans parvi facere; equiti-
bus nonnullis levioribus, qui id orabant, di-
micare concessit; hic tyrones, hortante tan-
tum Imperatore, viriliter pugnaverunt, praesertim
Johannes Cremanus, qui eo se die Prin-
cipem suae aetatis ostendit, in hac pugna ex
Bracchianis nonnulli sauciati sunt, tamen . . .

B praesidiis, captisque Praefectis militaribus qua-
tuor, ad amplissimum Patrem in hanc senten-
tiam prudenter respondit: „ Accepimus indu-
„ ciarum literas, quibus nunquam assensu su-
„ mus, cum adversus Annibalem, meliorem
„ belli conditionem haberemus, Pabulatores
„ cum Pabulatorum praesidiis invasimus, vici-
„ mus, ut saepe alias. Nulla igitur est ratio,
„ quampropter aut Annibal, aut tua dignitas
„ queri possit; quandoquidem inter Imperato-
„ res pactum nihil, aut conventum est; si
„ quid alioquin tua me amplitudo facturum
„ velit, sciat id me, & perlibenter, & dili-
„ genter executurum.

C Octavo Kal. Septembris simulatus qui-
dam transfuga ignem in castra Scipionis jecit,
exussitque duo & decem militum tabernacula,
equos viginti, & omnem ferè cum armis sup-
pellectilem; hi, qui iacturam hanc passi sunt,
sub magnanimo Duce, & mirè indolis adole-
scente Johanne Antonio Gactæmelatae filio mi-
litabant; quidam tamen Mediolanensis natio-
ne ad Castra Venetorum transfugerat ad
utrumque paratus, vel igni Castra incendere,
vel morte certa occumbere. Idque evenit ho-
mini ex sententia; captus enim dum facinori
ingentissimo accingebatur, parata ingenti py-
ra, flammis exultus est.

D Tibertus Brandolinus, & quidam dome-
stici Annibalis familiares cum copia peditum,
& sagittariis sexaginta quinto Kal. Septembris
commeatus Exercitus Venetorum, quae Brixia
Porcianum deferebantur, viriliter aggressi sunt,
ad portas usque Urbis excurrentes. At cum
nulli cognitus esset, praesidia & commeatus
incautos occupavere; quibus pene omnibus
captis, aut fugatis, ad Annibalem Gaidum
versus revertebantur, captis omnibus ferè
plaustrorum bobus, & oneratis ducum, mili-
tumque & mercimoniatorum jumentis; sensit
inter agendum equitatum hunc, Scipio dili-
gentissimus, sumptisque armis, jubet omnes
Duces Exercitus cum eorum militibus armis
circumfundi. Parent omnes. Is primus celeri-
tate nimia fretus occurrit hosti cum praeda ad
Annibalem redeunti. Confert cum illo ma-
num. Vincuntur Sforciani, quorum quamplu-
rimi capti sunt, & praeda à Scipione magna-
nimo vindicata. Hic Tibertus per insidias cum
nonnullis cohortibus è silvarum latibulis pro-
diit, Brachianos, Scipione absente, invadit;
perpauci enim abeunte Imperatore remanse-
rant. Pugnatur ab utrisque perquam fortiter.